

Tema: Krig/Flukt

Tekster: Helga Weiss, *Helgas Dagbok* (bokutdrag)

Edgar Fuchtwagner, *Hitler -min nabo* (bokutdrag)

Alene på flukt: Intervju med Ann Magritt Austenå, generalsekretær i NOAS

Mål med opplegget: Å vekke elevenes interesse for sakprosa.

-Gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse.

-Gjennom at elevene diskuterer tema som tas opp i tekstene.

-Gjennom at elevene argumenterer skriftlig for sine meninger om litteraturen.

1. Før

I arbeidet med disse tekstene kan det være lurt å sette av litt tid til samtale i klassen på forhånd. De to bokutdragene *Helgas Dagbok* og *Hitler –min nabo*, er skildringer av to jødiske barns opplevelser under 2. verdenskrig. Begge opplevde å måtte flykte fra hjemmene sine, og begge måtte leve med frykten for å bli skilt fra foreldrene sine. Den tredje teksten er et intervju med Ann Magritt Austenå, generalsekretær i NOAS, som forteller om barn og ungdom som må flykte alene i dag.

Det kan være lurt å ha en samtale med elevene om 2. verdenskrig, og om områder i verden som opplever krig og konflikt i dag. Kanskje er det noen av elevene som selv har opplevd å måtte flykte, eller som kjenner noen som har gjort det? Her må man trå varsomt, noen synes kanskje det er greit å dele erfaringer med klassen, andre ikke.

Forklar ord og begreper som kan være vanskelige for elevene. (For eksempel: konsentrasjonsleir, ghetto, Auschwitz, SS-soldat, arisk, Føreren, *Mein Kampf*, den store depresjonen, forlegger, visumsøknad, Foreign Office, asyl, asylsøker, FN, menneskesmugler, tvangsarbeid, menneskehandel, oppholdstillatelse)

Samtale om sjanger. -Hva kjennetegner sjangrene dagbok, memoarer og intervju?

-Hvilke forventninger har elevene til et utdrag fra en dagbok? Hvilke forventninger har de til et utdrag fra en memoarbok? Hvilke forventninger har de til et intervju?

Om *Helgas dagbok* og *Hitler –min nabo*:

Helgas Dagbok starter i 1939. Helga bor i Praha og opplever at jødernes rettigheter innskrenker seg. Helga må etter hvert slutte på skolen, og ha på seg «jødestjerne som alle andre jødiske personer. En natt, den 4. desember 1941 ringer det på døra til familiens hjem. Familien skal transporteres til Theresienstadt.

Året før hadde Gestapo gjort om den lille byen Theresienstadt, seks mil nord for Praha til en inngjerdet ghetto for jøder. I tysk propaganda ble ghettoen framstilt som et godt sted å bo. Virkeligheten var annerledes. Omtrent 144000 jøder ble sendt til Theresienstadt under andre verdenskrig. 88000 av disse ble sendt videre til Auschwitz og andre utryddelsesleirer. Ved krigens slutt var det 19000 overlevende igjen i Theresienstadt. Resten, altså 56000 hadde dødd av sult eller av sykdom.

I Theresienstadt blir Helga og moren skilt fra faren. Han deporteres etter hvert til utryddelsesleiren Auschwitz. Etter en stund blir Helge og moren også sendt dit. Der håper Helga å se igjen faren. Samtidig er hun livredd for å skilles fra moren.

Helga Weiss skrev deler av dagboken under krigen. Resten skrev hun etter minnet, etter at krigen var over. Hun sier også at hun har redigert den flere ganger, før den endelig ble utgitt i 2014. I *Helgas dagbok* beskriver hun livet i Theresienstadt og Auschwitz, kampen for å hele tiden holde seg sammen med moren, og hvordan hun til slutt klarte å flykte de siste dagene av krigen.

Hitler –min nabo er skrevet av Edgar Fuchtwagner. Fuchtwagners bok er ikke en dagbok, men en gammel manns minner skrevet ned slik han husker dem.

Boka behandler de ti siste årene før andre verdenskrig brøt ut. I likhet med Helga er Edgar jødisk. Han og familien bor i et fint villastrøk i den tyske byen München. Hjemme hos Edgar er det mye av både bøker og aviser. Det snakkes mye om politikk. Gjennom å lytte til samtalene med de voksne får Edgar med seg at Hitler kommer til makten. Gjennom soveromsvinduet sitt kan han også følge med på mannen. Hitler er nemlig naboen hans.

Edgar opplever at livet i forandrer seg. Tidligere var huset ofte fullt av foreldrenes venner på kveldene. Det var ofte selskaper og kjente personligheter fra byens kulturliv kom stadig på besøk til faren som var forlegger.

Etter hvert blir det stillere. Folk slutter å komme på besøk. Edgars bestevenn vil ikke lenger være sammen med ham. Foreldrene hans stemmer på Hitler.

Flere familiemedlemmer flytter fra Tyskland. Noen flytter til Frankrike. Noen til Jerusalem. Familien venter. De vil ikke flytte, de er tyskere, slekten har bodd i Tyskland i flere hundreår. Men til slutt er det nærmest umulig for dem å bli boende. Faren sender søknad om å få visum i flere europeiske land, men de får avslag. Så, tilslutt får de ja fra England. Men Edgar må reise først, og han må reise helt alene.

2. Underveis

- Inntrykk av hovedpersonene
- Noe som vekker følelser, gjør elevene glade, triste, sinte, overraskete, flaue osv.
- Noe de kjenner seg igjen i.
- Noe de synes er overraskende, virker rart eller ulogisk.
- Noe de lurer på, noe som gjør dem nysgjerrige.

3. Etter lesingen

Klassesamtale/diskusjon

Etter at elevene har lest, anbefaler vi at klassen har en samtale om tekstens innhold for å sikre seg at klassen har en felles forståelse av hva teksten handler om. I den videre samtalen/diskusjonen kan det være fint å ta utgangspunkt i spørsmål som:

- Hvordan tror du det var å ha Hitler som nabo?
- Både Helga og Edgar i bokutdragene er 15 år. Hvordan tror dere det går med dem?
- Møter Helga faren sin igjen? Greier hun å holde sammen med moren? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Blir Edgar gjenforent med foreldrene? Hvorfor/hvorfor ikke?
- På hvilke måter er temaet i de tre tekstene like?
- På hvilke måter er de ulike?

- Hvorfor tror dere det er slik i Norge at man behandler enslige asylsøkere over 15 år på en annen måte enn dem som er under 15?
- Er man voksen når man er 15 år? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Kan man klare seg alene når man er 15 år? Hvorfor/hvorfor ikke?
- FNs konvensjon om barns rettigheter skal ivareta rettighetene til alle som er under 18 år. Samtidig finnes det en egen menneskerettighetserklæring som skal omhandle alle mennesker uansett alder. Trenger barn og ungdom egne rettigheter? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Har du lest artikkelen Bløff? Hvorfor er det slik at man lover noe, og så holder man det ikke?

- Likte dere tekstene?
- Hvilken likte dere best? Hvorfor?
- Hvilken likte dere minst? Hvorfor?

Nettmagasinet:

Gå inn på faktafyk.no og les faktaboksene til *Alene på flukt*.

Skriveoppgaver:

Bokanmeldelse:

1. Anmeld *Helgas dagbok*
Lån *Helgas dagbok* av Helga Weiss på biblioteket. Les boka og skriv en bokanmeldelse.
(Les tips til hvordan man kan skrive bokanmeldelse på faktafyk.no)
Elevene kan publisere bokanmeldelsen sin på faktafyk.no.

2. Anmeld *Hitler – Min nabo*

Lån *Hitler – Min nabo* av Edgar Fuchtwagner på biblioteket. Les boka og skriv en bokanmeldelse. (Les tips til hvordan man kan skrive bokanmeldelse på faktafyk.no)
Elevene kan publisere bokanmeldelsen sin på faktafyk.no.

3. Enslige mindreårige asylsøkere (Debattinnlegg)

Les aftenpostenartikkelen: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Kontrollkomiteen-skal-drofte-Anundsen-og-asylbarna-7811071.html>

Hva mener du?

Skriv et debattinnlegg og publiser det på siD. <http://www.aftenposten.no/meninger/sid/>

Kompetansemål:

Norsk:

-delta i diskusjoner med begrunnede meninger og saklig argumentasjon

-skrive ulike typer tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder

-skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende tekster på hovedmål og sidemål med begrunnede synspunkter og tilpasset mottaker, formål og medium

Historie:

-drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikter på 1900- og 2000-talet

-drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv

RLE: Filosofi og etikk

-drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder